

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIM SAMARADORLIGINI CHET EL TAJRIBASI ASOSIDA YANADA OSHIRISH

*Qoraqalpog'iston Respublikasi Beruniy tumani 38-son DMTT direktori
Toxtabaeva Ulbosin Saduvakasovna*

Annatsiya: Ushbu maqola maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim samaradorligini chet el tajribasi asosida yanada oshirish. Boshqaruvda ta'lim samaradorligini yanada oshirish haqida ma'lumot berilgan.

Аннотация: В данной статье речь идет о повышении эффективности обучения в дошкольных образовательных учреждениях на основе зарубежного опыта. Информация о дальнейшем повышении эффективности обучения предоставляется в администрации.

Abstract: This article is about further improving the effectiveness of education in preschool educational organizations based on foreign experience. Information is provided on further improving the effectiveness of education in management.

Kalit so'zlar: ta'lim jarayoni, ta'lim tashkilotlari, ta'lim samaradorligi, raqamli texnologiya vosiyalari, pedagoglar, boshqaruv.

Ключевые слова: образовательный процесс, образовательные организации, эффективность образования, хранители цифровых технологий, педагоги, менеджмент.

Key words: educational process, educational organizations, educational efficiency, digital technology guardians, pedagogues, management.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim samaradorligini oshirish uchun dunyoning rivojlangan mamlakatlari tajribasini o'rganish va uni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish muhim ahamiyatga ega. Quyida maktabgacha ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi xorijiy tajribadan kelib chiqadigan asosiy yondashuvlar keltirilgan:

O'yin va amaliy faoliyat asosida ta'lim (Finlyandiya tajribasi)

Finlyandiya ta'lim tizimi o'yin orqali o'qitishga katta e'tibor beradi. Bolalar o'yin davomida o'zaro muloqot qilish, muammoni hal qilish va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

➤ **Amalga tadbiiq qilish:** O'quv rejalariga qiziqarli va interfaol o'yinlar kiritish. Masalan, boshqotirmalar, konstruktor o'yinlar va rolli o'yinlar orqali bolalarning o'qish va o'rganishga qiziqishini oshirish.

Bolalarning qiziqishlariga moslashtirilgan dasturlar (Reggio Emilia yondashuvi, Italiya)

Italiya tajribasida har bir bolaning shaxsiy qobiliyatlari va qiziqishlariga mos ravishda dasturlar ishlab chiqiladi. Bu yondashuv bolalarning mustaqil fikrlashi va o'zini ifoda etishini rivojlantiradi.

➤ **Amalga tadbiiq qilish:** Tarbiyachilar bolalar bilan ishlashda ularning qiziqishlari va individual ehtiyojlarini hisobga olishlari lozim. Masalan, tabiatni o'rganishga qiziquvchi bolalarga ekskursiyalar tashkil etish yoki ilmiy laboratoriyalarni tanishtirish.

Tabiat bilan integratsiya (Yaponiya va Norvegiya tajribasi)

Yaponiyada va Norvegiyada bolalarni tabiat bilan yaqinlashtirishga katta e'tibor qaratiladi. Ochiq havoda o'tkaziladigan mashg'ulotlar bolalarning salomatligi va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

➤ **Amalga tadbiiq qilish:** Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ochiq havoda darslarni ko'paytirish. Bog'lar, yashil maydonlar yoki o'yin maydonlarida mashg'ulotlar o'tkazish.

Ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish (Singapur tajribasi)

Singapurda ota-onalar va ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirishga alohida ahamiyat beriladi. Bu jarayonda ota-onalar bolalarning ta'lim jarayoniga faol jalb qilinadi.

➤ **Amalga tadbiiq qilish:** Ota-onalar uchun seminarlar, treninglar va ochiq darslar tashkil etish. Bu ota-onalarni ta'lim jarayonida faol ishtirok etishga rag'batlantiradi.

Ko'p tildagi muhitni yaratish (Evropa mamlakatlari tajribasi)

Ko'p tilli ta'lim Evropaning bir qancha davlatlarida (masalan, Belgiya, Shvetsiya) bolalarning madaniy va lingvistik qobiliyatlarini rivojlantirishda qo'llaniladi.

• **Amalga tadbiiq qilish:** Maktabgacha ta'lim dasturlariga xorijiy tilni o'rgatishni bosqichma-bosqich kiritish. Masalan, oddiy qo'shiqlar va o'yinlar orqali yangi tilni o'rganishni rag'batlantirish.

Bizda bugungi kunda maktabgacha ta'lim jarayonini boshqarishning samarali mexanizmlarini joriy etish o'sib kelayotgan yosh avlodni ma'naviy-axloqiy va intellektual rivojlantirishni sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarishning eng muhim sharti hisoblanadi, shuningdek, o'quv-tarbiya jarayonida ta'limning innovatsion shakllari va usullarini qo'llashga ko'maklashadi.

Ta'lim jarayoni samaradorligini oshirish, ta'lim oluvchilarning mustahkam nazariy bilim, faoliyat, ko'nikma va malakalarini shakllantirish, ularni kasbiy mahoratga aylanishini ta'minlash maqsadida o'quv tarbiya jarayonida interfaol metodlardan foydalanish davr taqozosi hamda ijtimoiy zaruriyat sifatida kun tartibiga qo'yilmoqda. Shuni aytish keraki ta'lim samaradorligini oshirishda yana quyidagilarga etibor berish lozim! **Bular:**

Zamonaviy axborot texnologiyalarining vositalari qatoriga: kompyuter, skaner, videokamera, LCD proyektor, interaktiv elektron doska, faks modem, telefon, elektron pochta, multimedia vositalari, Internet tarmoqalari, mobil aloqa tizimlari, ma'lumotlar omborini boshqarish tizimlari, sun'iy intellekt tizimlarini kiritish mumkin.

Ta'limda zamonaviy axborot va kommunikasiya texnologiyalarini keng joriy etilishi:

- fan sohasini axborotlashtirishni; • o'quv faoliyatni intellektuallashtirishni; • integrasiya jarayonlarini chuqurlashtirishni;
- ta'lim tizimi infratuzilmasi va uni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishga olib keladi. Pedagogik ta'lim jarayonlarini zamonaviy axborot texnologiyalari asosida samarali tashkil etish:
 - masofaviy o'quv kurslarini va elektron adabiyotlarni yaratuvchi jamoaga pedagoglar, kompyuter dasturchilar, tegishli mutaxassislarning birlashuvini;
 - pedagoglar o'rtasida vazifalarning taqsimlanishini;
 - ta'lim jarayonini tashkil qilishni takomillashtirish va pedagogik faoliyatning samaradorligini monitoring etishni taqozo etadi.

Zamonaviy axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonlariga joriy etilishi:

- talabaga kasbiy bilimlarni egallashiga;
- o'rganilayotgan hodisa va jarayonlarni modellashtirish orqali fan sohasini chuqur o'zlashtirilishiga;
- o'quv faoliyatining xilma-xil tashkil etilishi hisobiga talabanning mustaqil faoliyati sohasining kengayishiga;
- interaktiv muloqot imkoniyatlarining joriy etilishi asosida o'qitish jarayonini individuallashtirish va differensiyalashtirishga;
- sun'iy intellekt tizimi imkoniyatlaridan foydalanish orqali talabanning o'quv materiallarini o'zlashtirish strategiyasini egallashiga;
- axborot jamiyati a'zosi sifatida unda axborot madaniyatining shakllanishiga; o'rganilayotgan jarayon va hodisalarni kompyuter texnologiyalari vositasida taqdim etish,

Ta'lim jarayonida Internet saytlaridan foydalanish imkoniyatlarini, uning samaradorligini aniqlashda avval Internet xizmatining turlari va ularning xarakterini aniqlab olish nihoyatda muhimdir. Aynan ana shu aniqlangan ma'lumotlar Internet tarmog'ida ishlashning tashkiliy jihatdan shakli va usullarini ajratib olishga yordam beradi. Klassifikasiyalashga asos qilib internetning ishlash uslubini olish mumkin. Bu holda Internet server xizmatlarini ikkiga: axborotli va kommunikasion xizmat turlariga ajratish kerak.

Xulosa shuki: Chet el tajribasini milliy maktabgacha ta'lim tizimiga moslashtirish samaradorlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Bunda o'yin asosida ta'lim, tabiat bilan integratsiya, STEAM dasturlari, ijtimoiy-emotsional rivojlanishga

e'tibor va ota-onalar bilan hamkorlik kabi uslublar muvaffaqiyatli natijalar berishi mumkin. Shu bilan birga, xorijiy tajribani o'zimizning milliy qadriyatlar va madaniyatimizga moslashtirish ta'lim tizimining barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta‘lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risi”da O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 08.10.2019-yildagi PF-5847-son
2. Peregudov L.V., Saidov M.X. Oliy ta‘lim menejmenti va iqtisodiyoti: O‘quv qo‘llanma. - T.: Moliya, 2002. - 184 b.
3. Panfilova A.P. Innovatsion pedagogik texnologiyalar: Faol o‘rganish: Oliy o‘quv yurtlari talabalari uchun darslik / A.P. Panfilov. - M, Akademiya, 2009-y.
4. Xakimova M. Oliy ta‘lim muassasalarida ta‘limning sifat va samaradorligini oshirish zaruriyati //Arxiv nauchnyx issledovaniy. – 2022. – T. 2. – №. 1.
5. Mamajonov I.G, Ta‘limda innovatsiya va innovatsion faoliyat // “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnal. № 6. Noyabir – Dekabr, 2020-yil.
6. Musaxanova Gulnora Mavlyanovna. “Keys-stadi” Texnologiyasi talabalarning mustaqil ta‘lim jarayonida tashkilotchilik qobiliyatini rivojlantiruvchi innovatsion metod sifatida. Arxiv issledovaniy. 2, 1 (apr. 2022).
7. F.U.Tursunov, SH.R.Baxriddinov “Oliy ta‘lim muassasasida innovatsion jarayonlarni boshqarishda muammolar”. Eurasian Journal Of Academic Research elektron jurnal. 2022 14- aprel. www.in-academy.uz